

Arodslimības Latvijā.
Balsta un kustību sistēmas arodslimības.
Tipiska arodslimnieka portrets
21.gadsimtā

Jeļena Reste, *Dr. med.*
docente, vad. pētniece

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

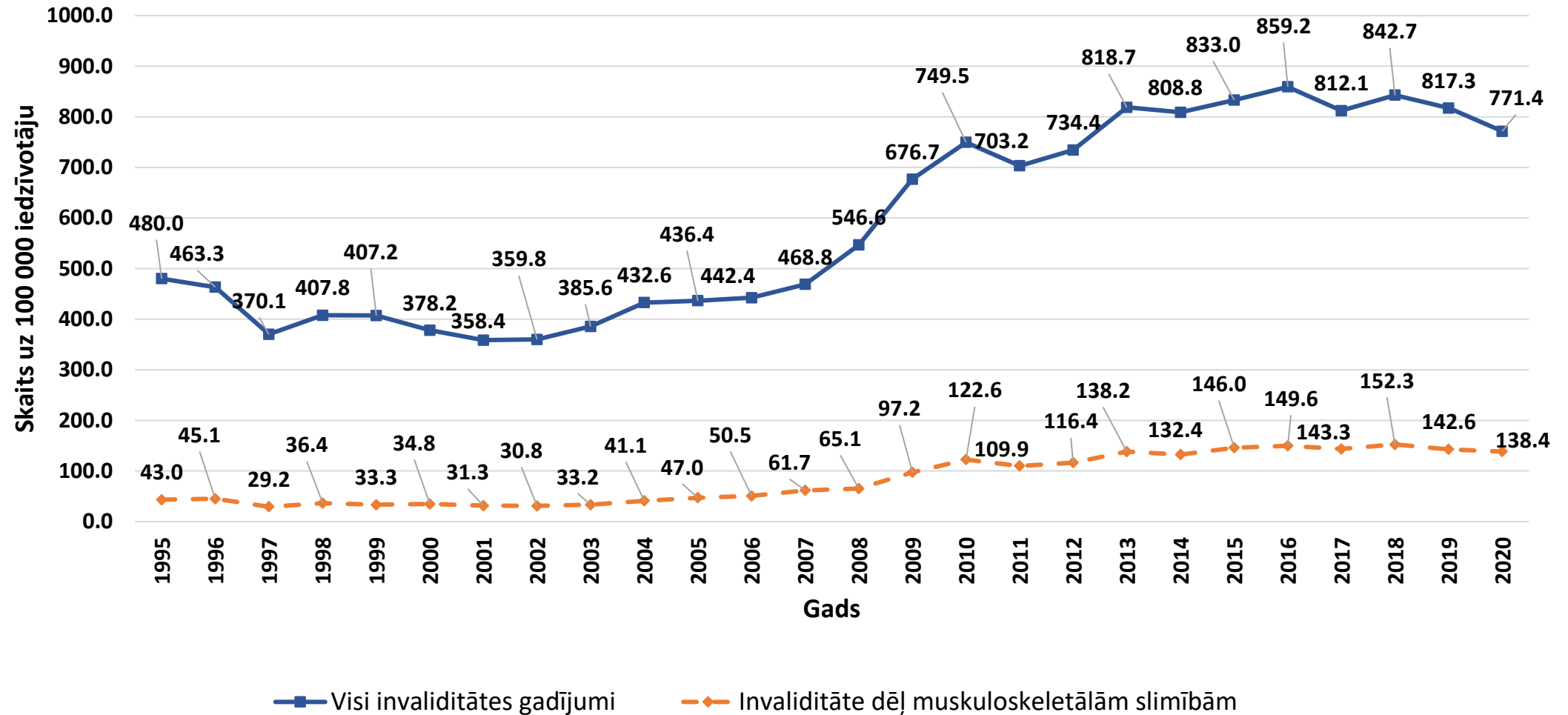
12.05.2022.

Rīgas Stradiņa universitāte
Darba drošības un vides veselības institūts
Aroda un vides medicīnas katedra

Oficiālā arodslimību statistika atspoguļo tikai daļu problēmas

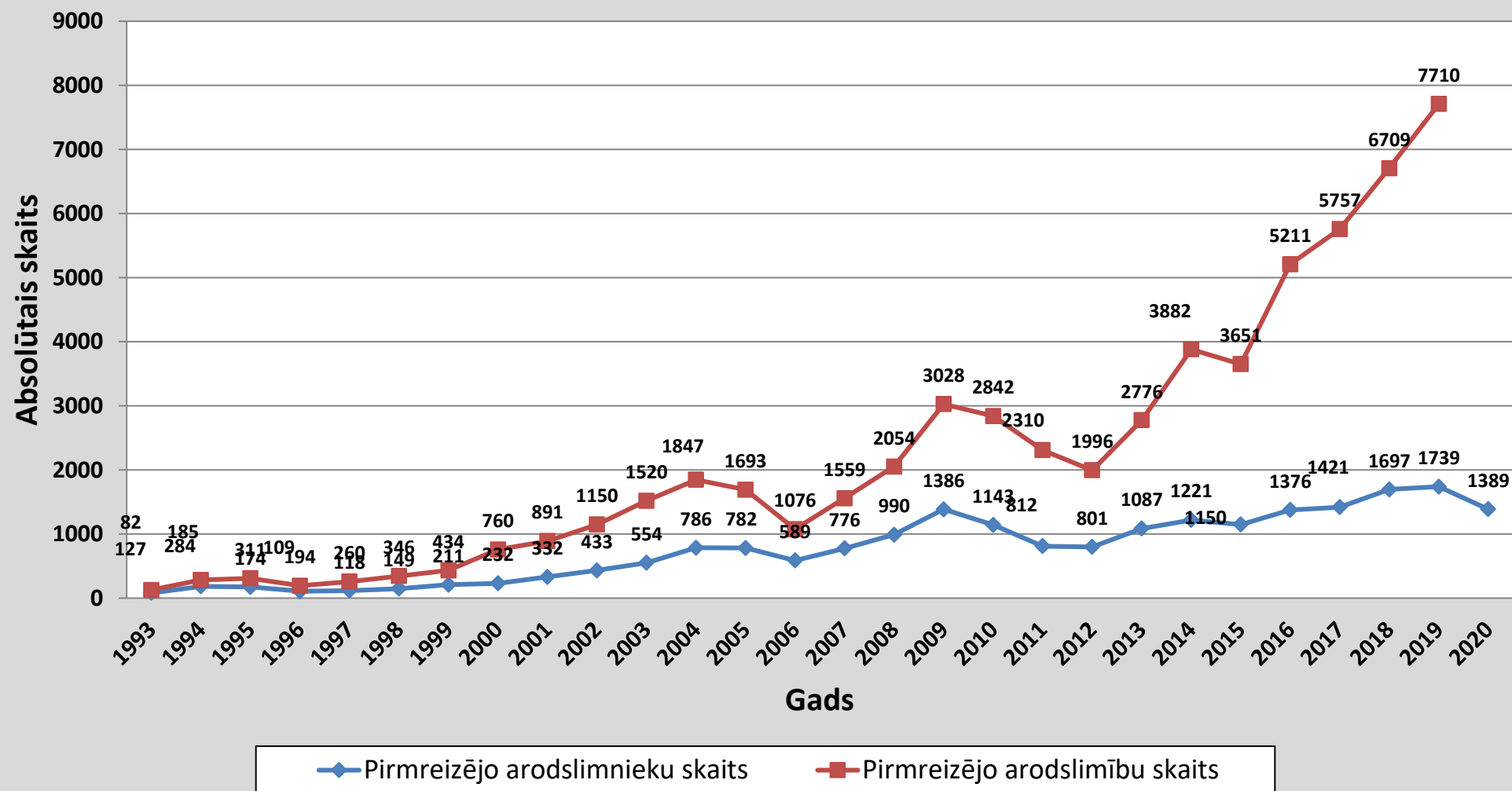

Invaliditātes rādītāji Latvijas iedzīvotāju vidū 1995.-2020.g.

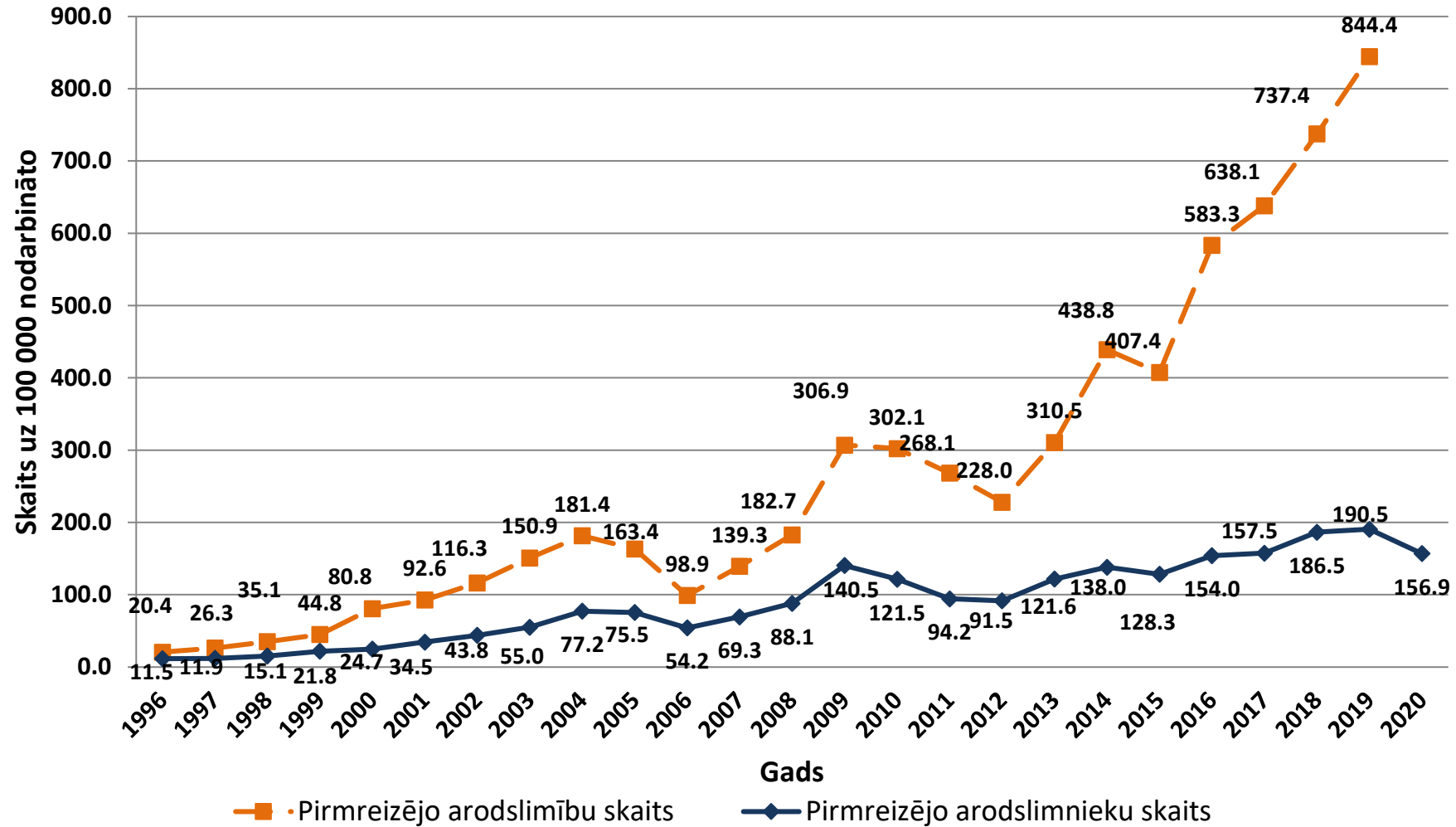

Kopējā pirmreizējo arodslimnieku un arodslimību skaita dinamika Latvijā 1993.-2020. g.

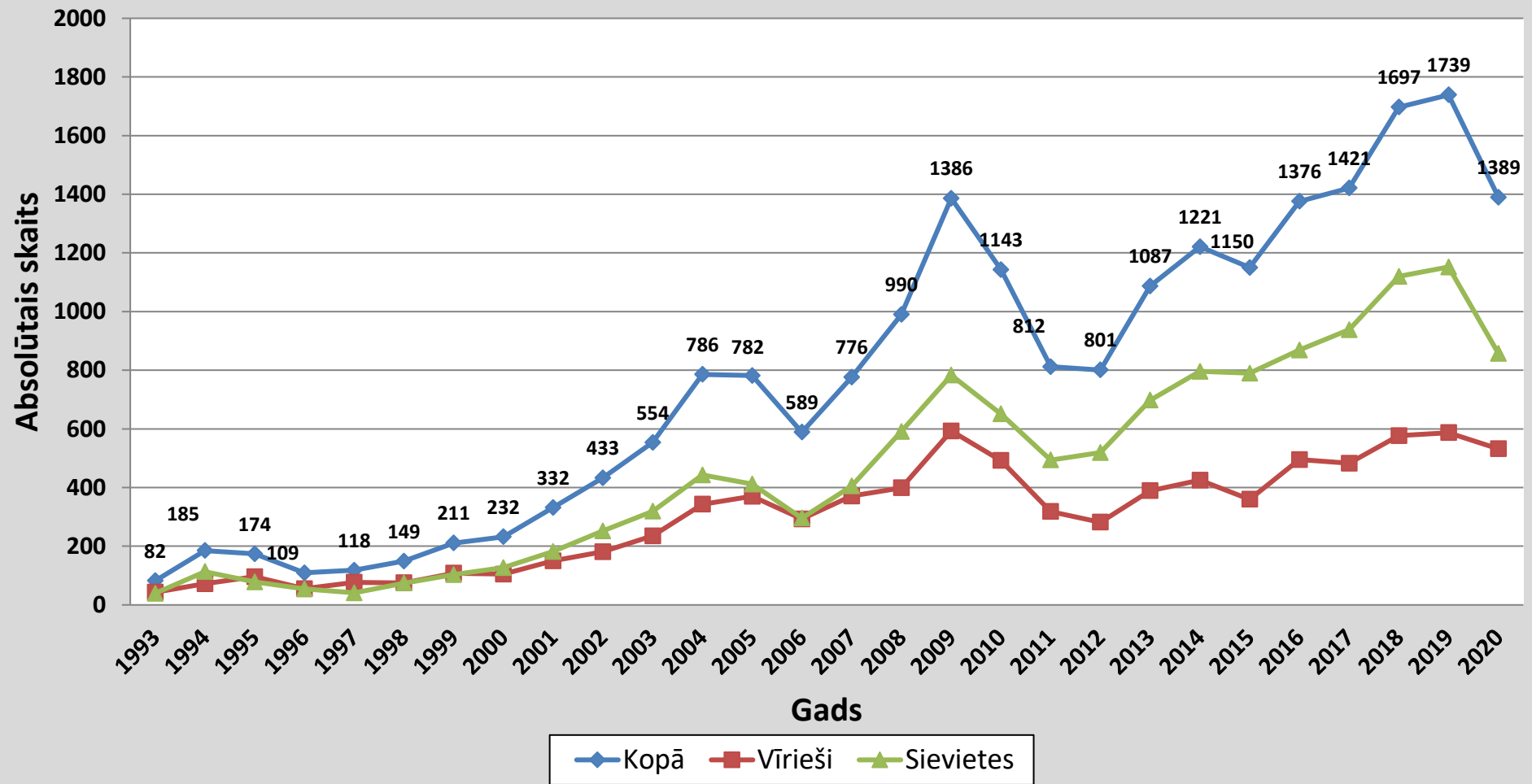
(absolūtais skaits)

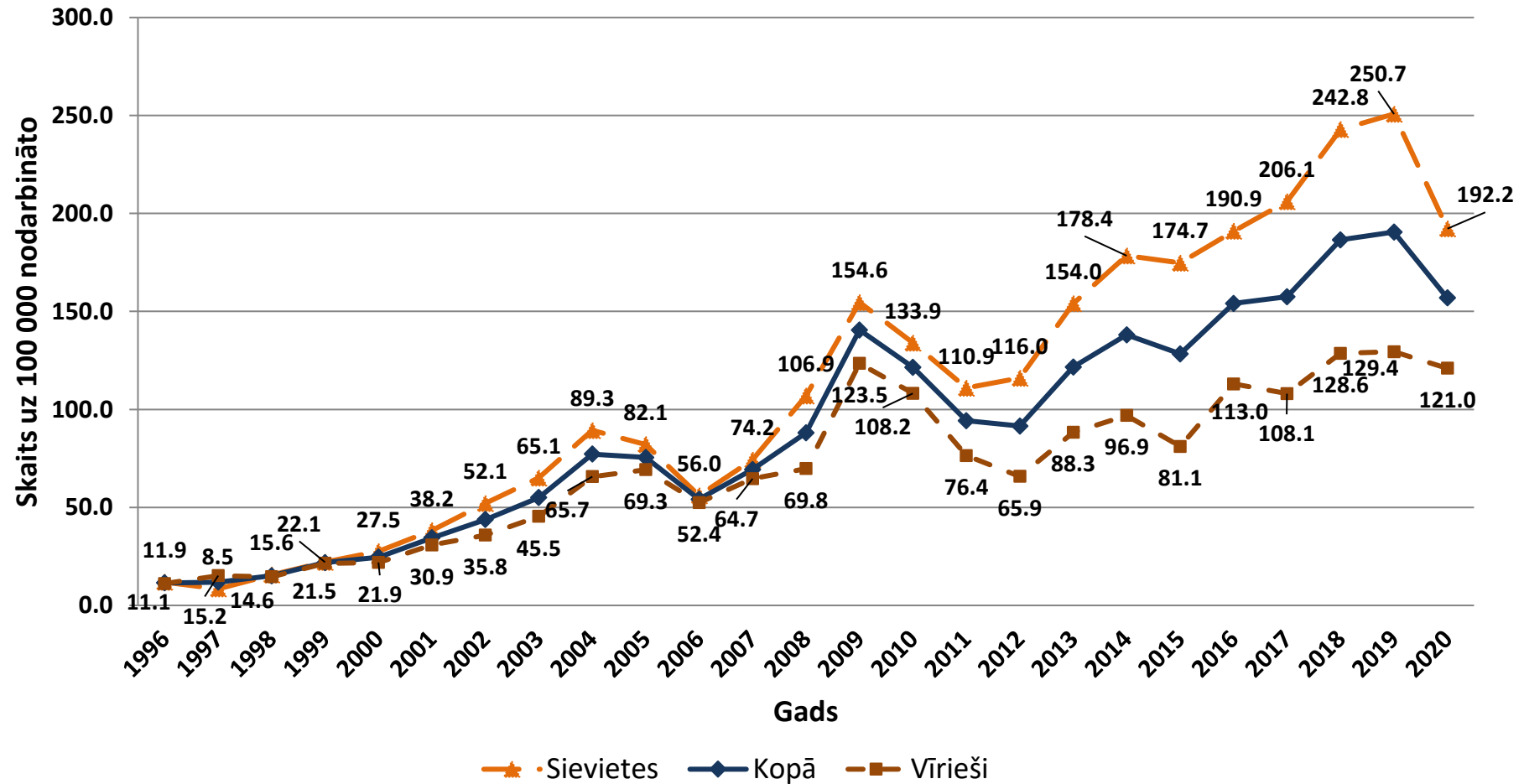
Kopējā pirmreizējo arodslimnieku un arodslimību skaita dinamika Latvijā 1996.-2020. g. (uz 100 000 nodarbināto)

Arodslimnieku skaita dinamika pa dzimumiem 1993.-2020.g. (absolūtais skaits)

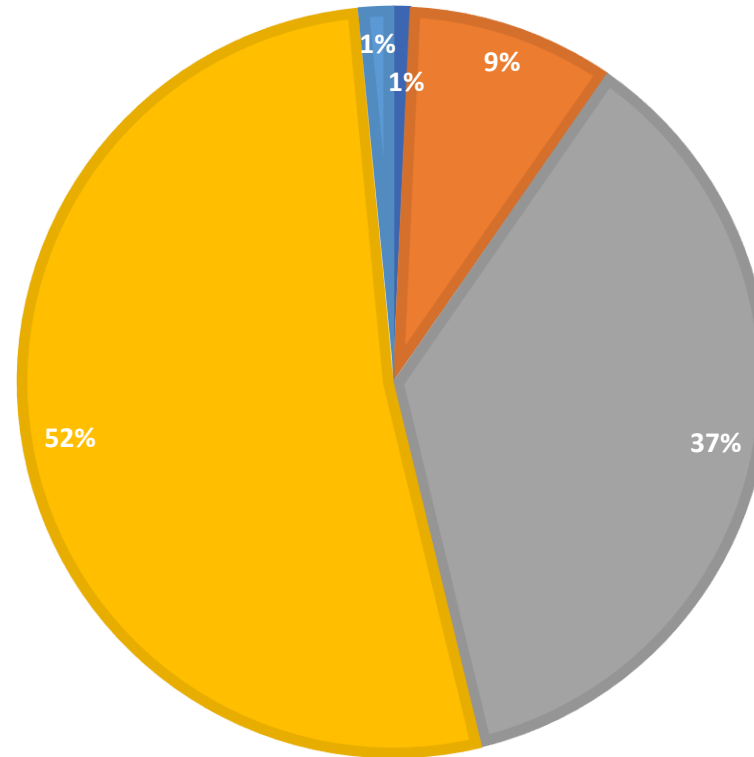

Arodslimnieku skaita dinamika pa dzimumiem 1993.-2020.g. (uz 100 000 nodarbināto)

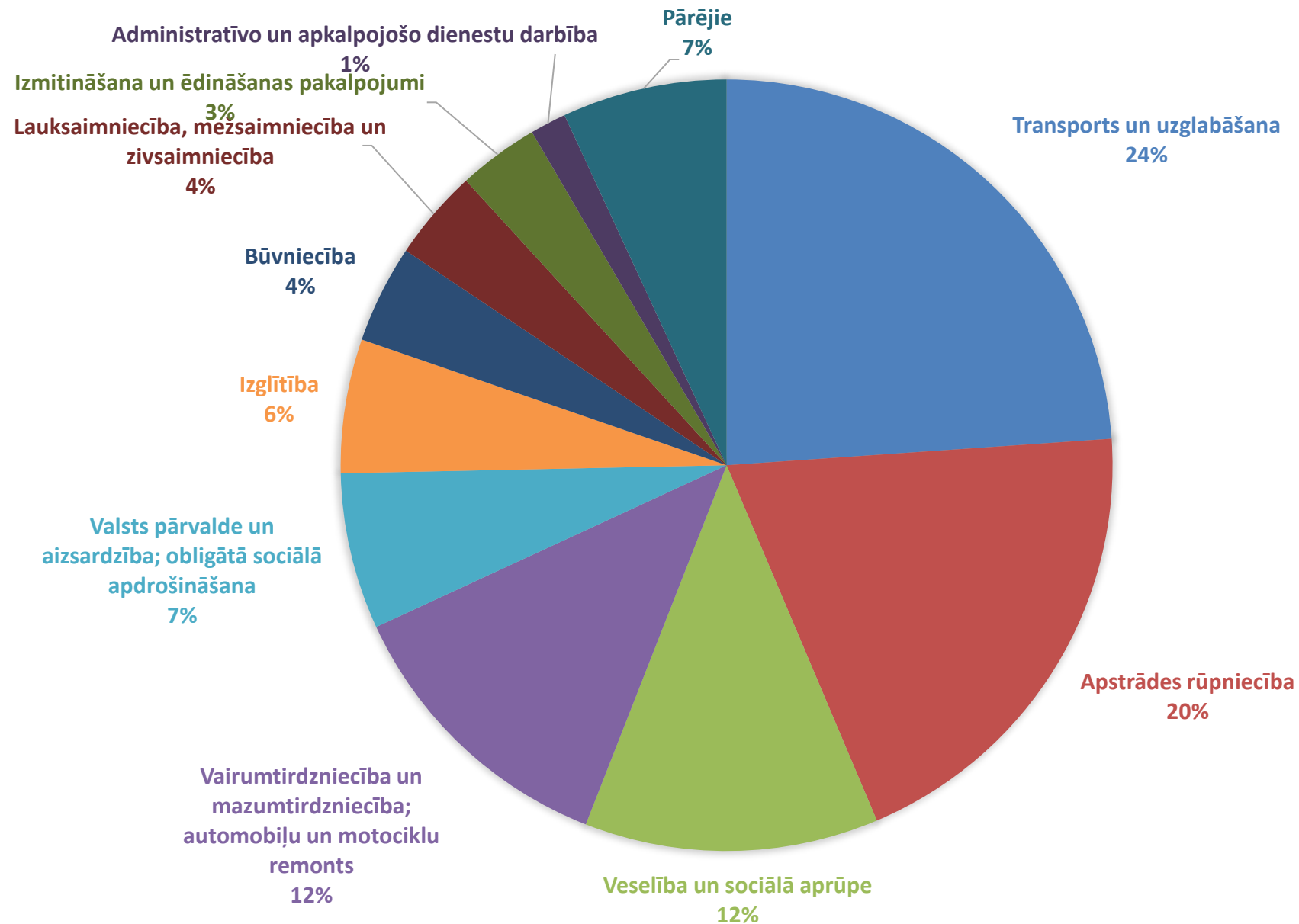
PIRMREIZĒJO ARODSLIMNIEKU VECUMS 2020.GADĀ

■ 25-34 ■ 35-44 ■ 45-54 ■ 55-64 ■ ≥65

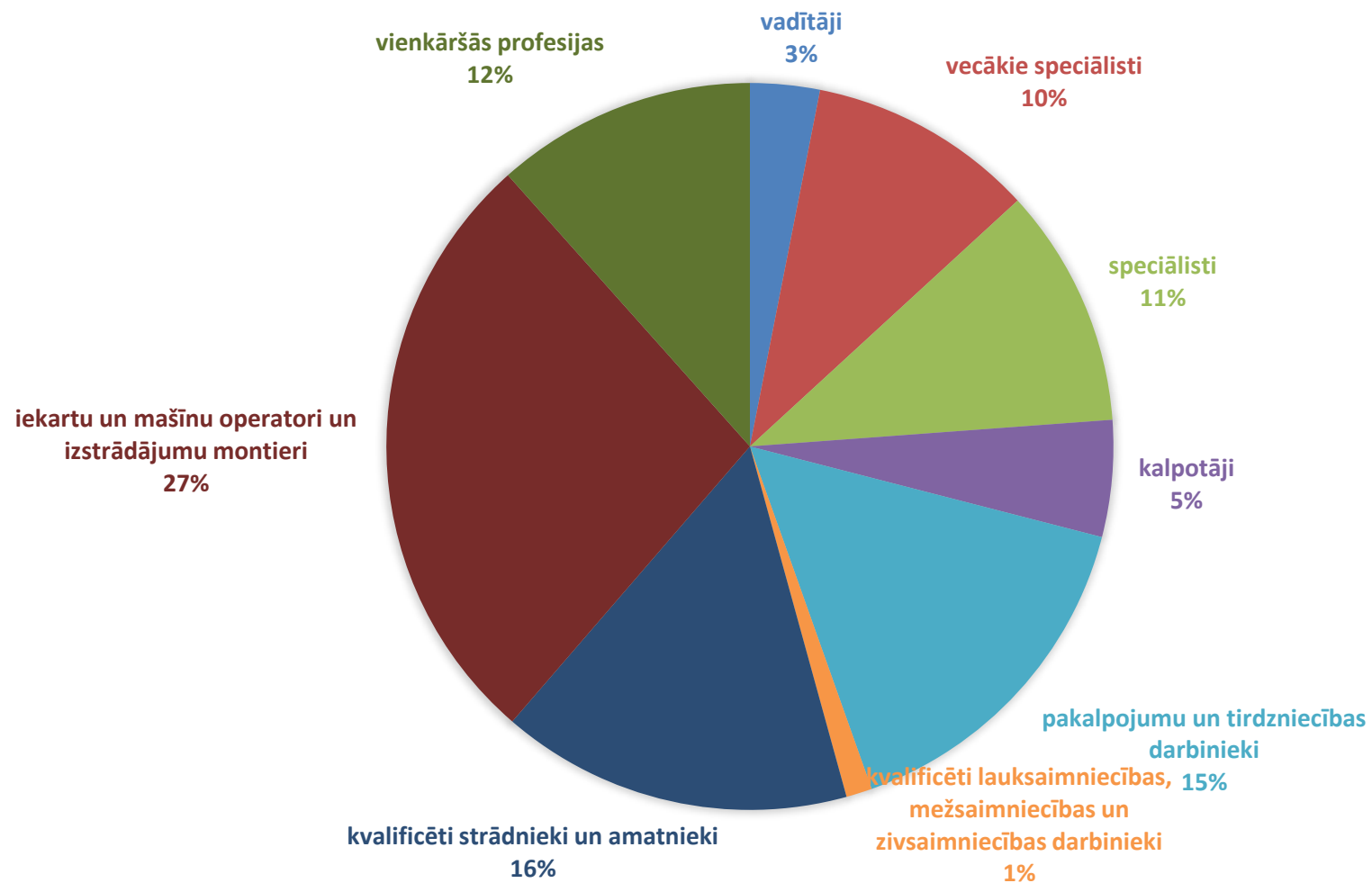

- Vīrieši 532 jeb 38,3%
- Sievietes 857 jeb 61,7%

Arodslimnieku sadalījums pēc darbības veida 2020.g.

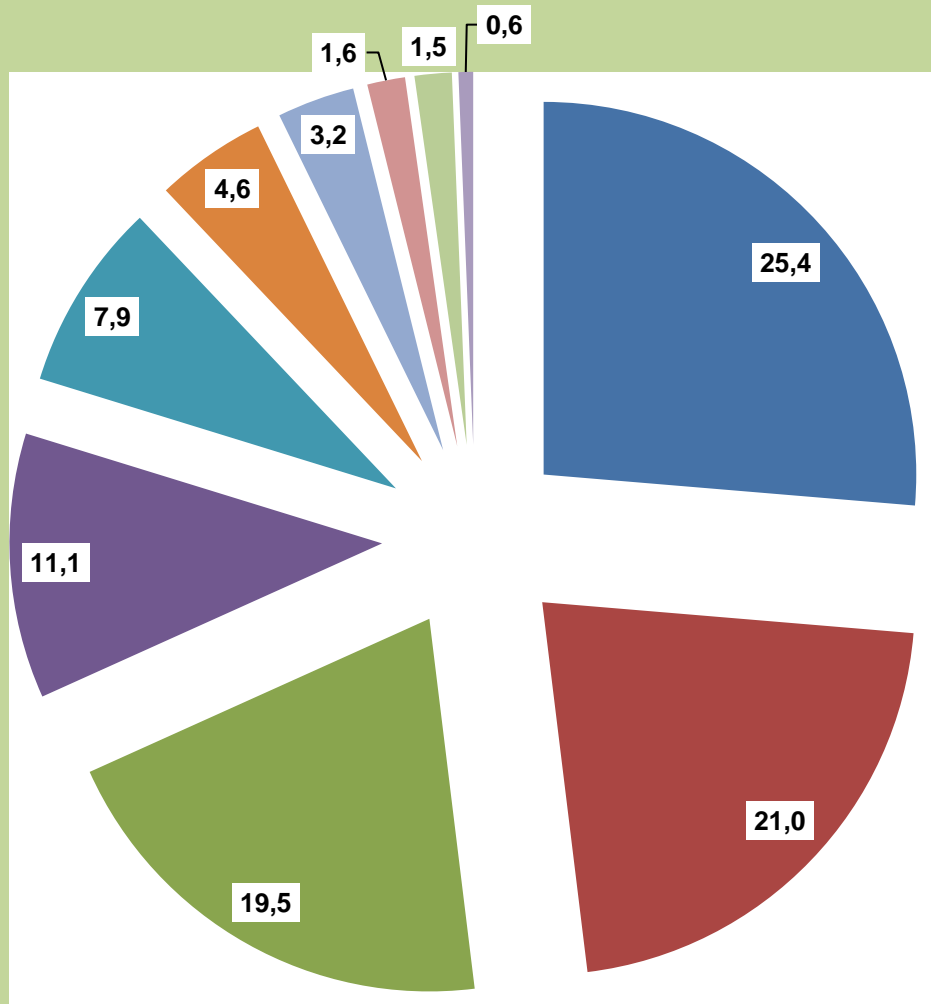
Arodslimnieku sadalījums pēc profesiju grupām 2020.g.

	Arodslimību grupas un kods atbilstoši starptautiskajam statistiskās slimību un veselības problēmu klasifikācijas klasifikatoram (SSK-10)	2019	2020
C00–D48	Audzēji (ļaundabīgi un pirmsvēža saslimšanas)	0	3
F00–F99	Psihiski un uzvedības traucējumi	43	48
G00–G99	Nervu sistēmas slimības	961	771
H60–H95	Ausu un aizauss paugura slimības	1	0
I00–I99	Asinsrites slimības	37	29
J00–J99	Elpošanas sistēmas slimības	29	23
L00–L99	Ādas un zemādas audu slimības	10	1
M00–M99	Skeleta-muskuļu-saistaudu sistēmas slimības	499	384
S00–T98	Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas	159	130
	kopā	1739	1389

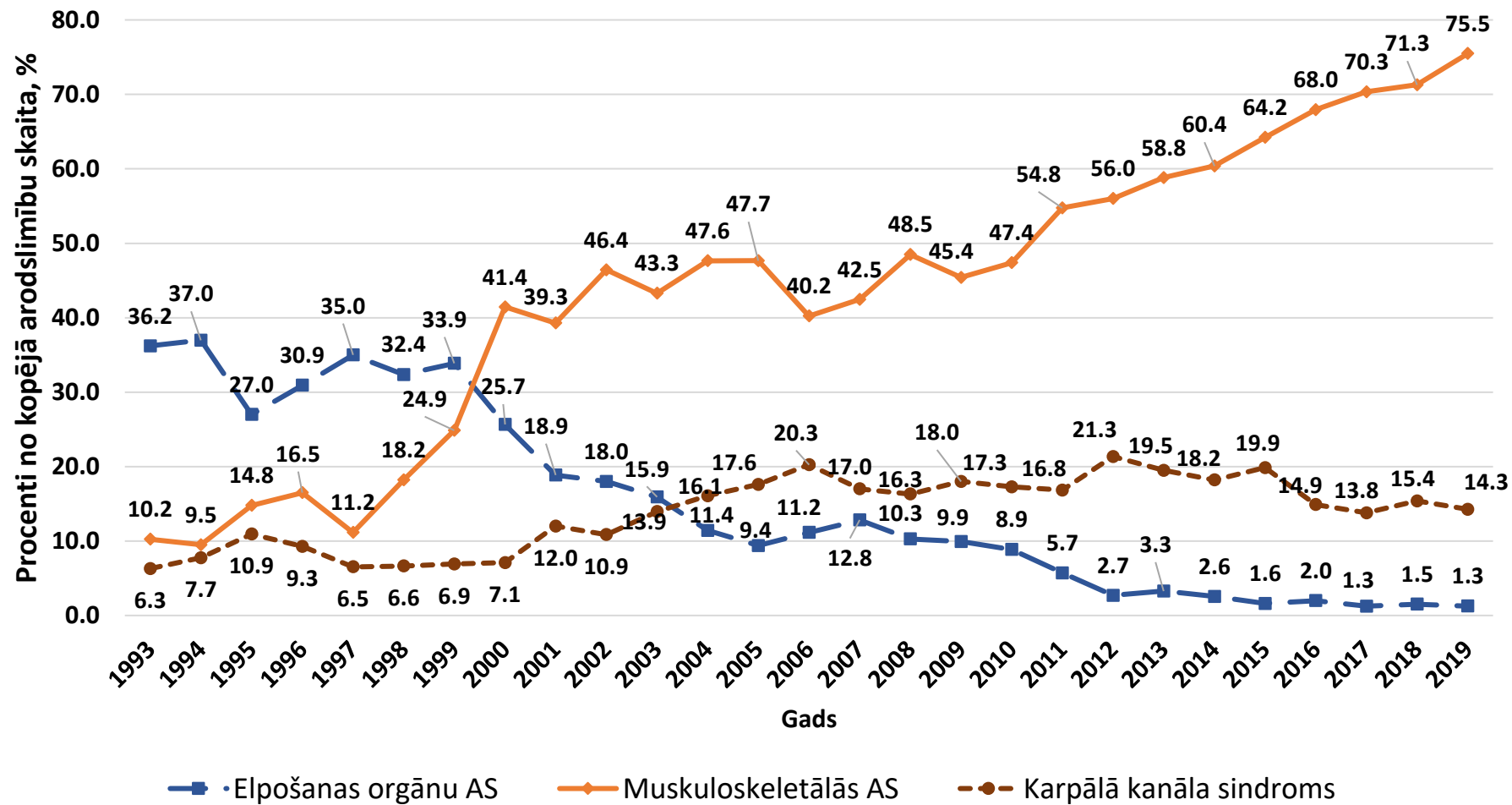
Avots: Valsts darba inspekcijas 2020. gada darbības pārskats

Arodslimību top 10 Latvijā

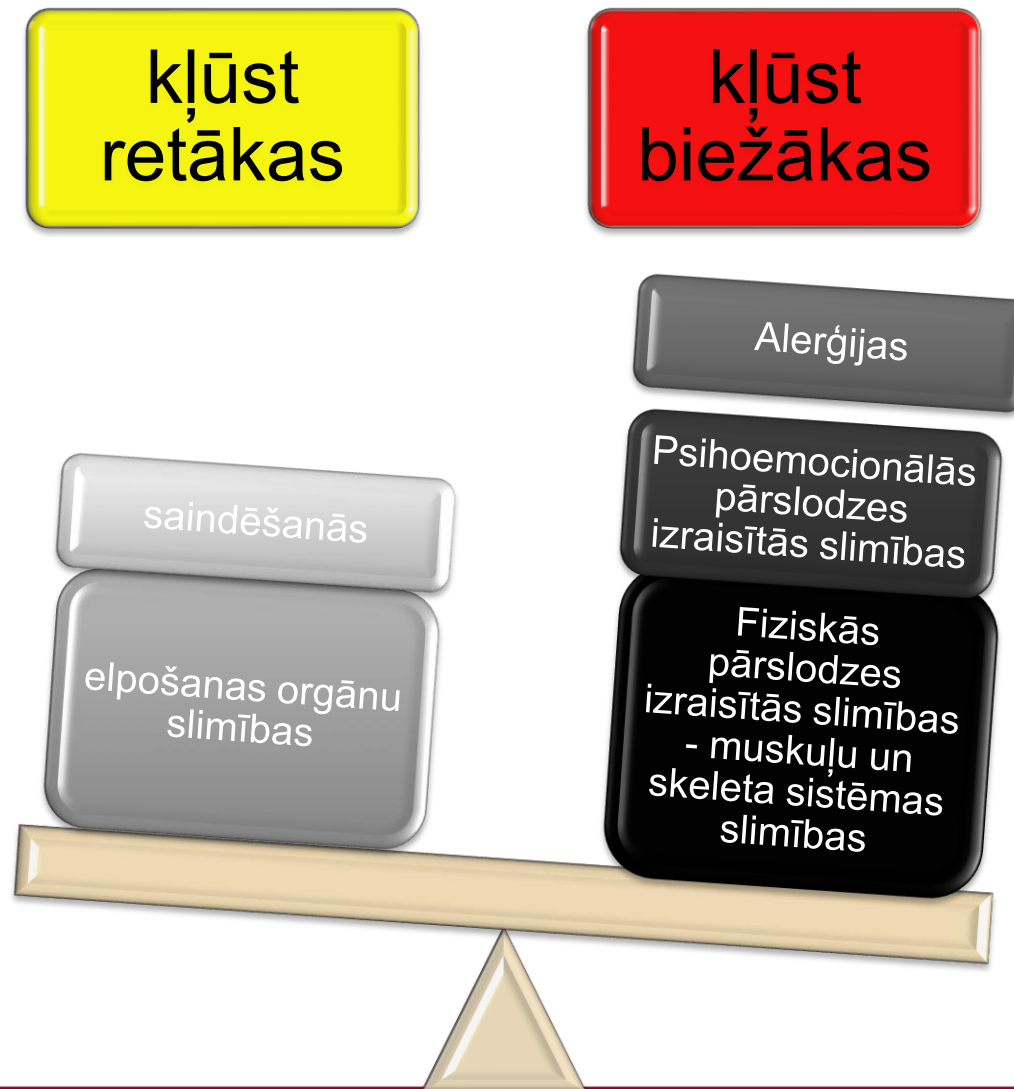

- Mugurkaula slimības
- Saistaudu slimības (tendinīti, Dipitrēna kontraktūra u.c.)
- Karpālā kanāla sindroms
- Artrozes
- Vibrācijas slimība
- Trokšņa izraisītā vādzirdība
- Elpošanas orgānu slimības
- Vēnu varikoze
- Elkoņa nerva neiropātija
- Ādas slimības

Pirmo reizi diagnosticēto arodslimību skaita dinamika (% no gada kopējā diagnosticēto arodslimību skaita)

Raksturīgākās tendences arodslimību biežuma izmaiņās

Raksturīgākās tendences arodslimību biežuma izmaiņās

Biežums palielinās

Muskuļu un skeleta sistēmas slimības:

- mugurkaula kakla daļas problēmas
- mugurkaula jostas daļas sāpes
- pleca locītavu periartrīts
- roku muskuļu cīpslu iekaisumi
- karpālā kanāla sindroms u.c.

Izdegšanas sindroms ????

Aroda alerģijas: ????

- bronhiāla astma
- alerģisks rinīts u.c.

Biežums un smagums samazinās

Elpošanas orgānu slimības:

- pneimokoniozes
- aroda HOPS
- hroniskais bronhīts u.c.

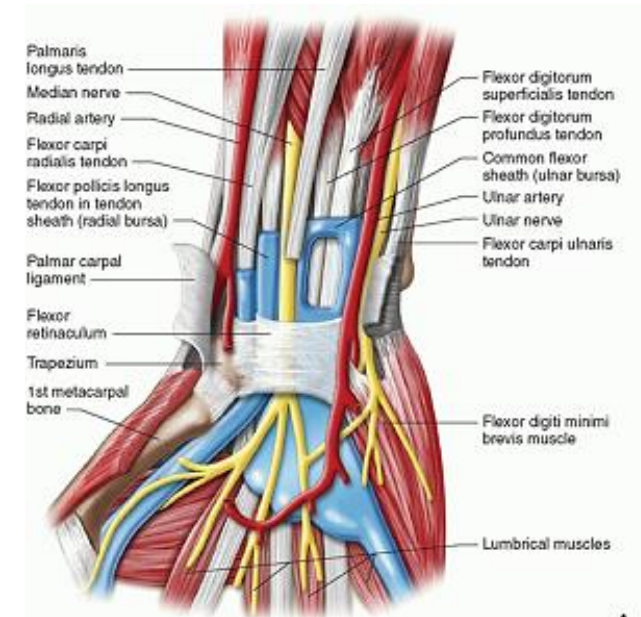
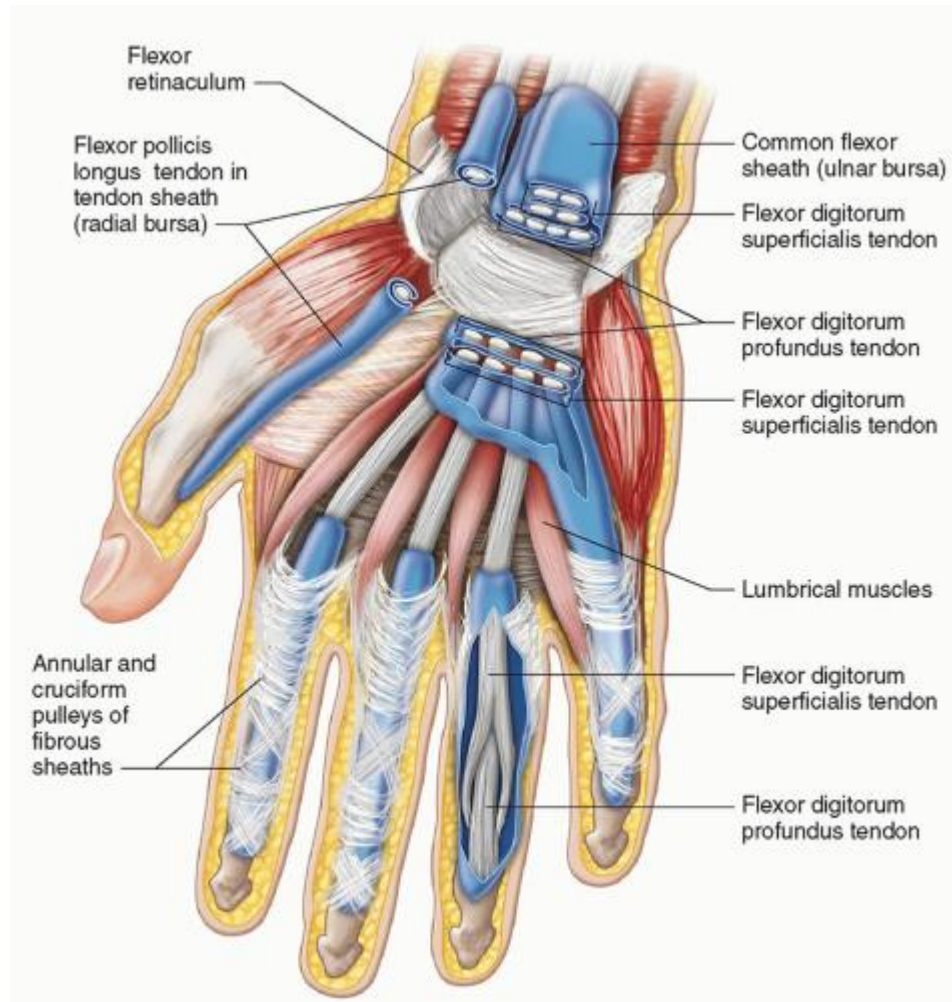
Saindēšanās ar ķīmiskām vielām

Aroda vājdzirdība

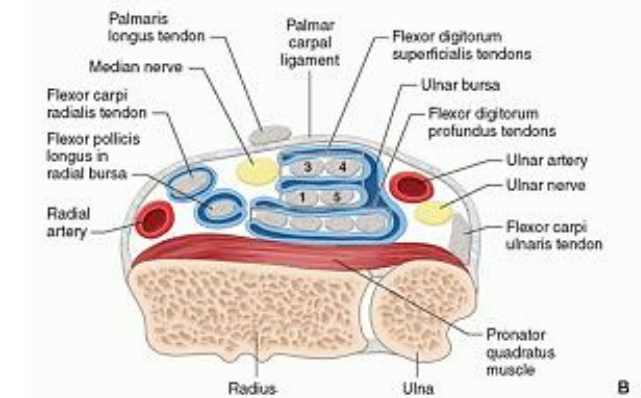
Vibrācijas slimība

Aroda ļaundabīgie audzēji???

Plauksta cīpslu iekaisumi

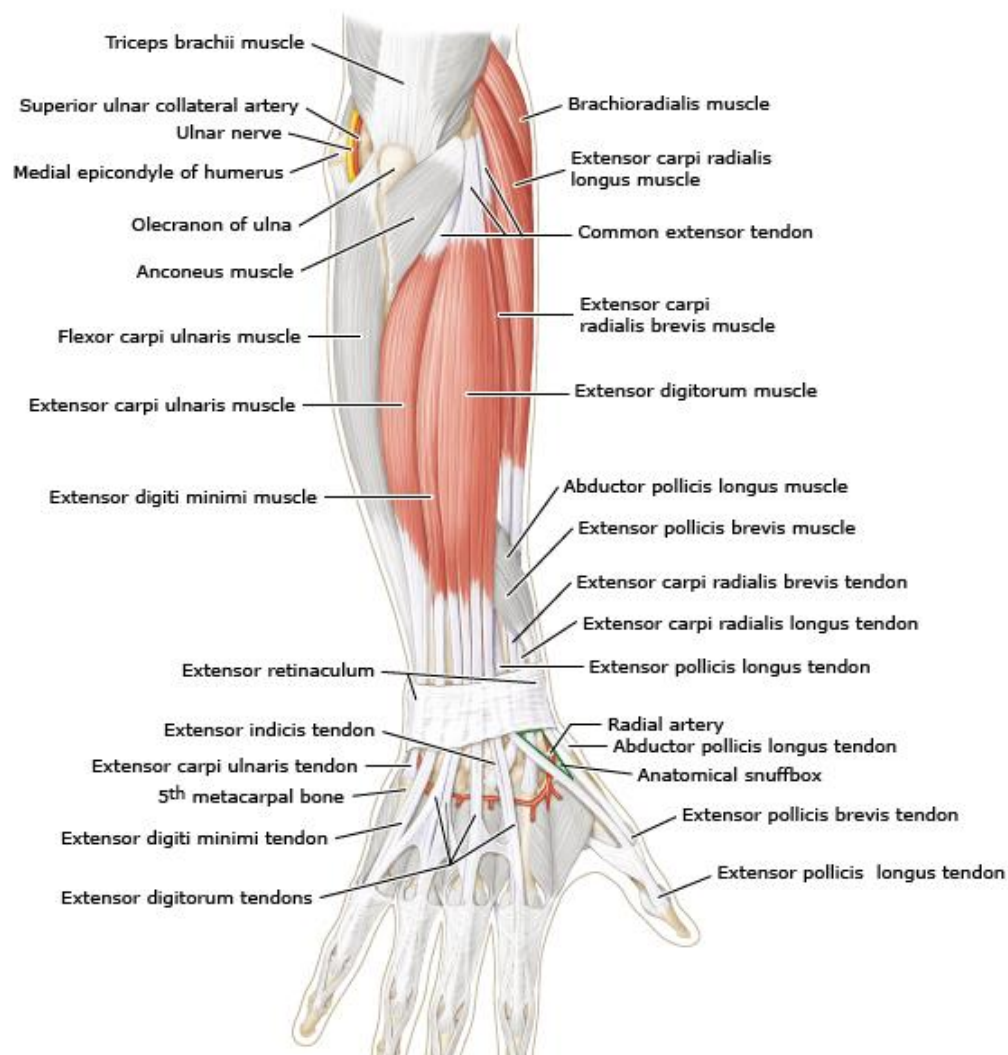
A

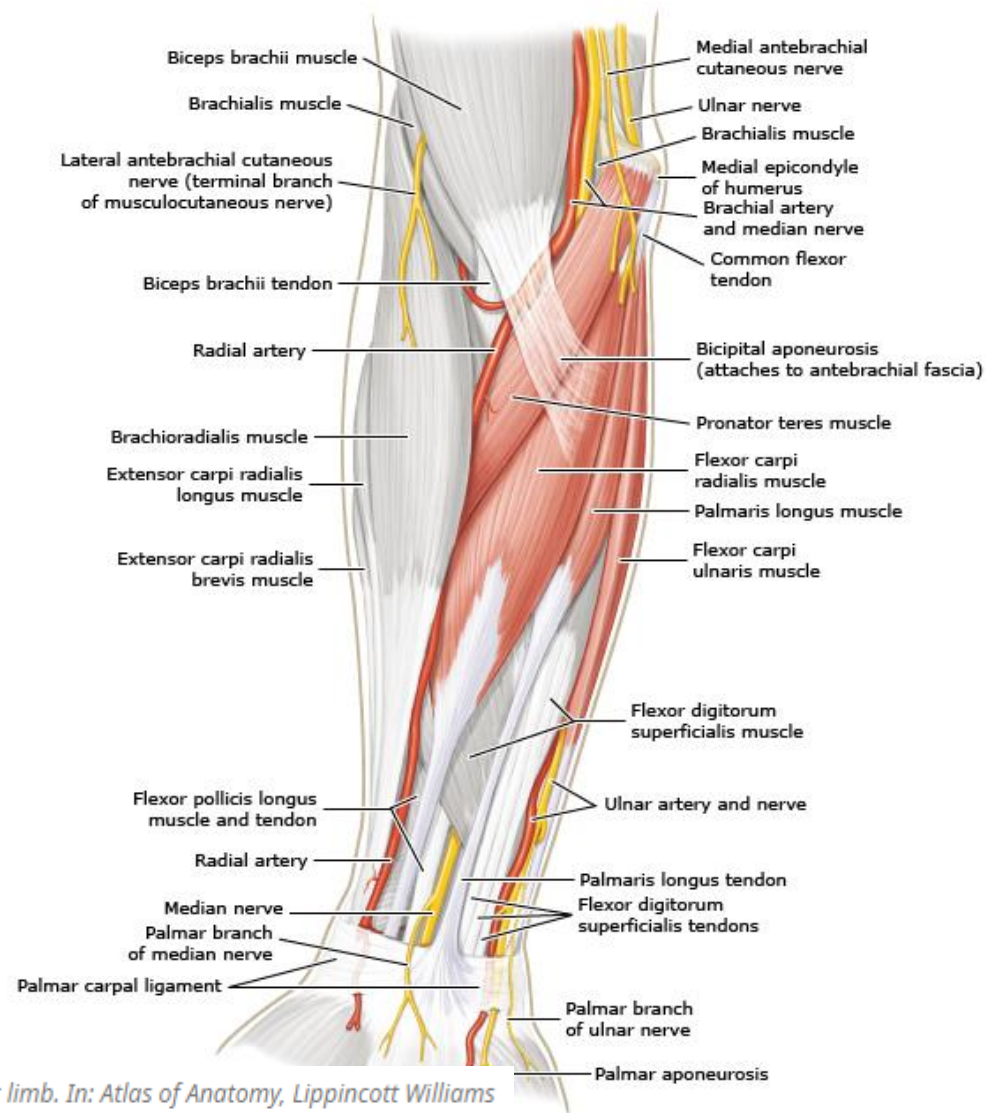
B

Mediālais un laterālais epikondilīts

Muscles of the posterior forearm: Superficial dissection

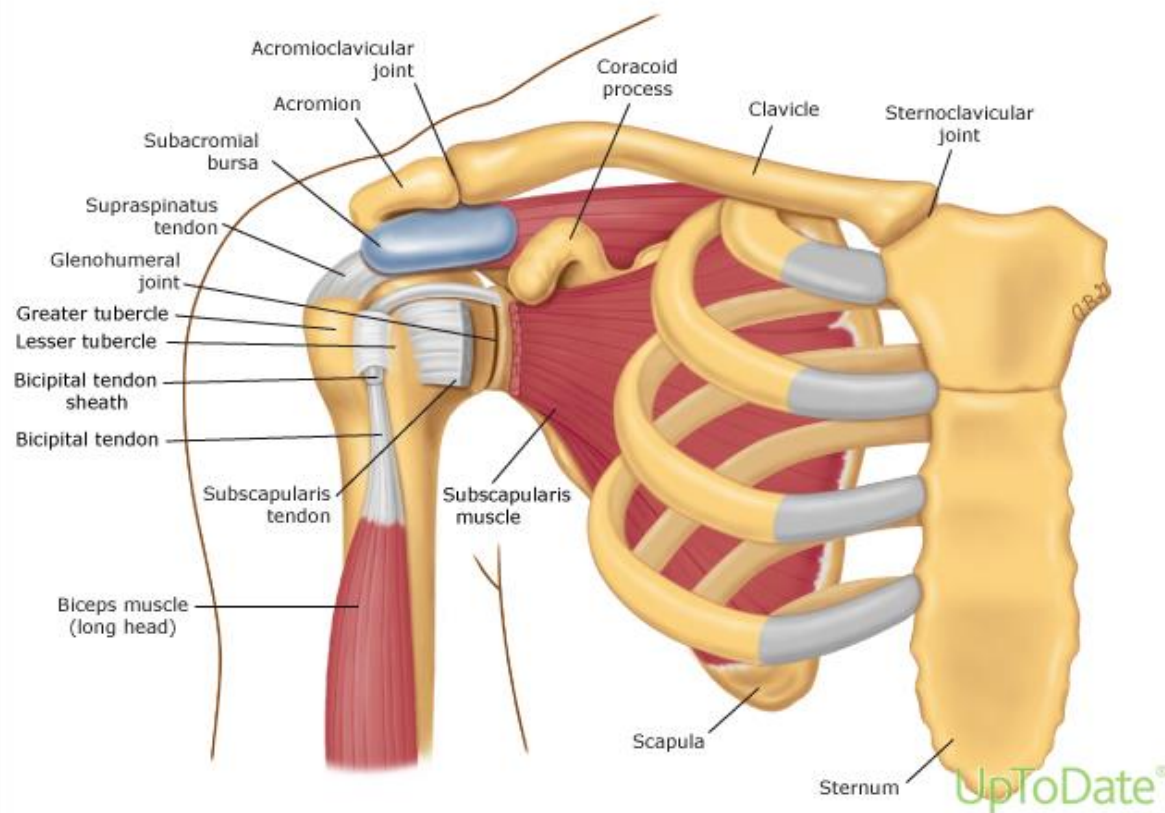

Muscles of the anterior forearm, superficial dissection

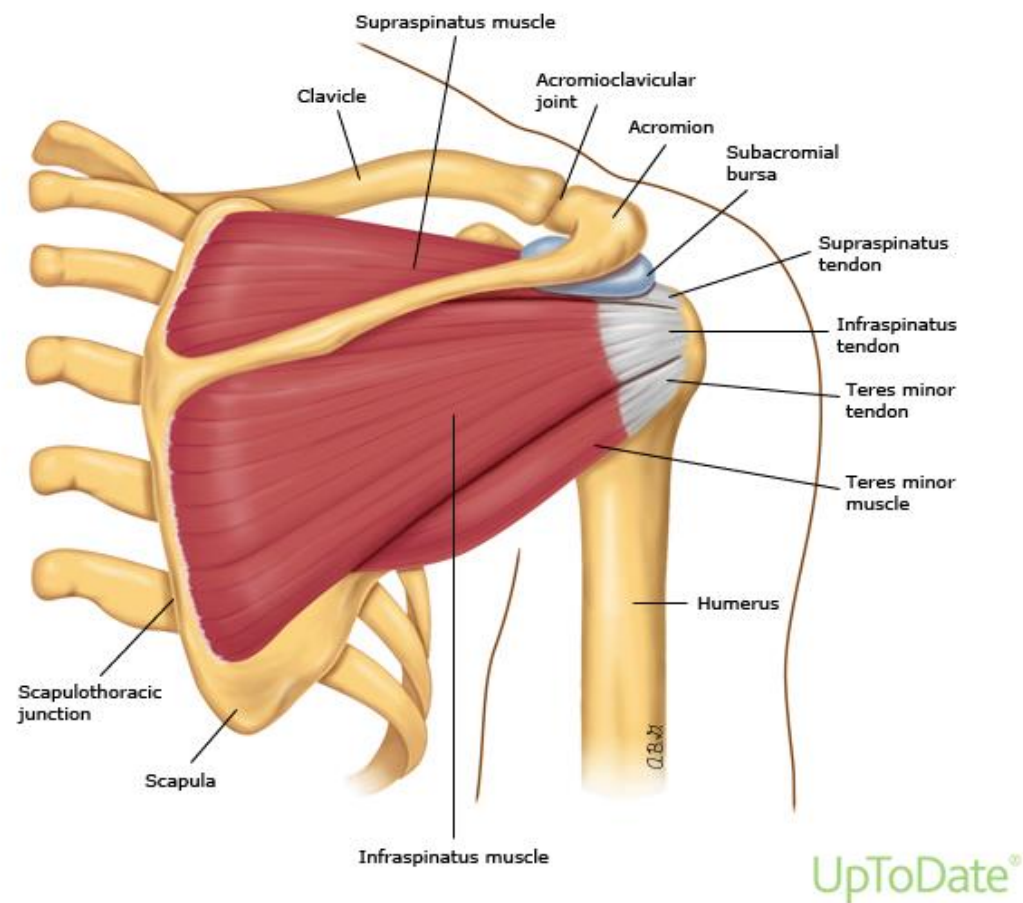

Humeroskapulārs periartrīts

Anterior view of shoulder anatomy

Posterior view of shoulder anatomy

Tipiskā arodslimnieka portrets 21. gadsimtā

- Sieviete 54 gadu vecumā
- Strādā apstrādes rūpniecības uzņēmumā
- Kopējais darba stāžs 30 gadi
- Darba stāžs kaitīgu faktoru ietekmē 28 gadi
- Cieš no sāpēm mugurā un rokās (tendinīti, karpālā kanāla sindroms)
- Slimību izraisīja fiziskā pārslodze un slikta ergonomika
- Bija cietusi no sāpēm ilgstoši pirms tika reģistrēta arodslimība, taču turpināja strādāt, neko nemainot savā darbā

Kāpēc pieaug muskuļu un skeleta sistēmas arodslimību skaits?

- Laba sabiedrības informētība par iespējam šo slimību reģistrēt kā arodslimību.
- MSS slimības ir ļoti sāpīgas un invalidizējošas, kādēļ cilvēki vairs nespēj strādāt.
- Ergonomiskie riski bieži vien nav pilnvērtīgi novērtēti uzņēmumos.
- Vāja darba devēju informētība par ergonomisko risku nozīmīgumu, tādēļ arī mazāka uzmanība to novēršanai.
- Darba devēju vidū bieži vien pastāv uzskats, ka ergonomika ir dārga un lētāk pieņemt darbā jaunu darbinieku saslimušā vietā.

Kāpēc pieaug muskuļu un skeleta sistēmas arodslimību skaits?

- Ieviešot darba pienākumu sadalījumu, pieaug darba vietu skaits ar vienveidīgām kustībām un monotonu darbu.
- Neskatoties uz jaunu tehnoloģiju attīstību, joprojām ir pietiekami daudz darba vietu ar fiziski smagu darbu un roku darbu.
- Ergonomisko risku novēršana nav iedomājama bez pašu darbinieku iesaistīšanās un vēlēšanās izmainīt savus ieradumus.

Kāpēc pieaug muskuļu un skeleta sistēmas arodslimību skaits?

- Pēdējos gadu desmitos strauji pieaug to cilvēku skaits, kas ilgstoši strādā sēdošā pozā un veic fiziski mazaktīvu darbu. Bieži vien šādu darbu pavada arī liela psihoemocionāla un garīga slodze.
- Mazkustīgums aizvien biežāk ietver ne tikai darba aktivitātes, bet arī atpūtu un brīvā laika pavadīšanu.
- Ceļojumi un ceļš uz/no darba arī sēdus pozā (sabiedriskajā vai privātajā transportā).
- Kustības ir nepieciešamas, lai nodrošinātu adekvātu asinscirkulāciju un vielmaiņu audos.
- Bez kustībām sākas deģeneratīvi procesi muskuļos, locītavās, mugurkaulā utt.

Citi statistiskās slodzes izraisīti veselības traucējumi

■ Mazkustīguma un sēdošās pozas dēļ:

- samazinās muskuļu spēks (vecākiem cilvēkiem progresē sarkopēnija), muskuļu cīpslu un saišu deģenerācija
- pasliktinās kustību koordinācijas spējas (pieaug nelaimes gadījumu un traumu risks)
- osteoporoze
- aptaukošanās
- locītavu artrozes progresēšana
- pasliktinās perifēriskā asinsrite un audu apgāde ar skābekli
- pieaug sirds un asinsvadu slimību attīstības risks (arteriāla hipertensija, KSS, MI, insults u.c.)
- zarnu peristaltikas palēnināšanās (aizcietējumi, hemoroīdi, divertikuloze)
- pieaug cukura diabēta attīstības risks
- vēža attīstības riska palielināšanās? (krūts dziedzeru vēzis sievietēm, prostatas vēzis vīriešiem)
- miega traucējumi un uzņēmības pret stresa iedarbību palielināšanās

Vecuma piramīda (Latvija 2014. un 2060.g.):

Vecuma grupa

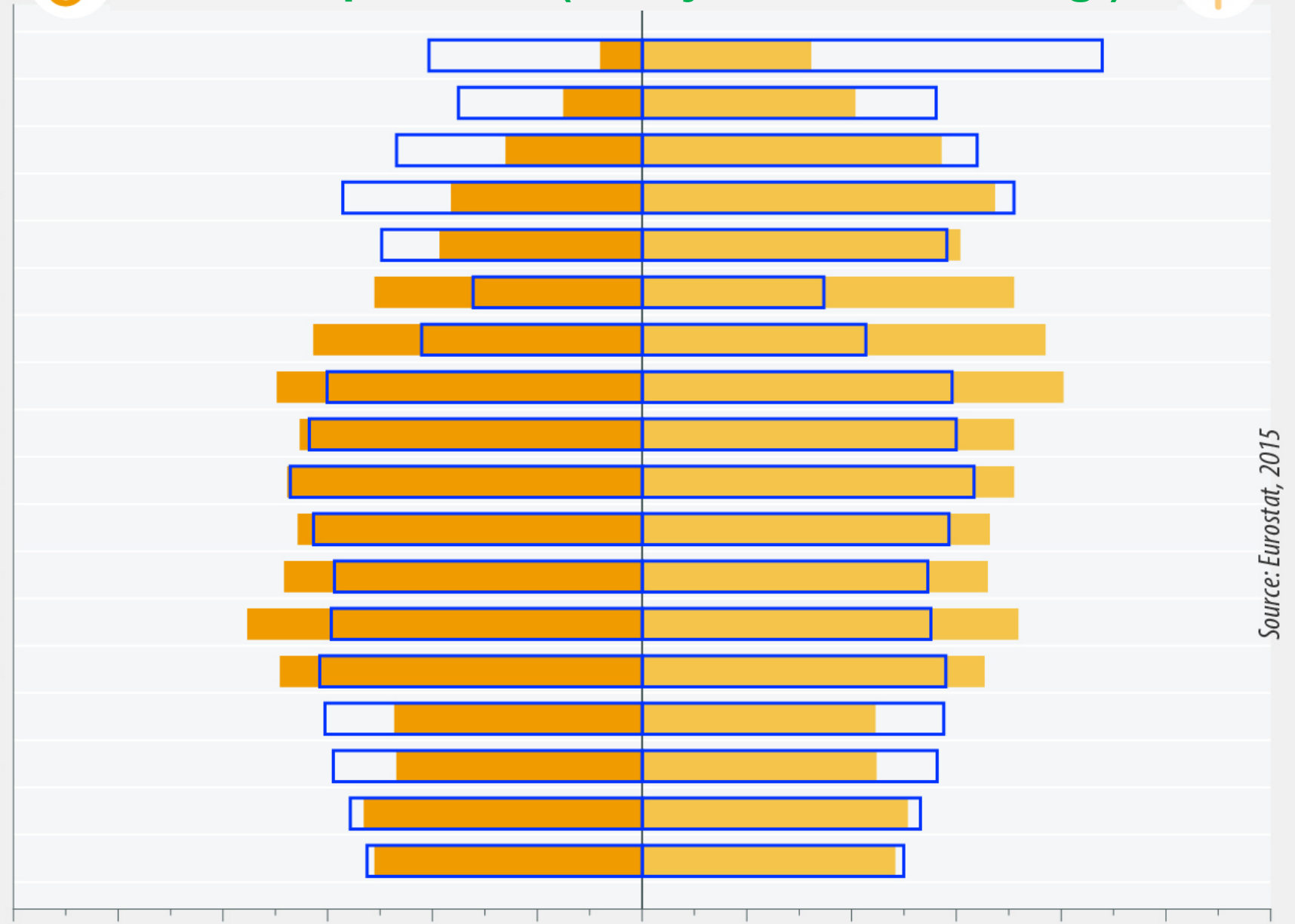
- 85 +
- 80-84
- 75-79
- 70-74
- 65-69
- 60-64
- 55-59
- 50-54
- 45-49
- 40-44
- 35-39
- 30-34
- 25-29
- 20-24
- 15-19
- 10-14
- 5-9
- <5

6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6

ledzīvotāju %

2014 2060

Source: Eurostat, 2015

World population

By five-year age group, m

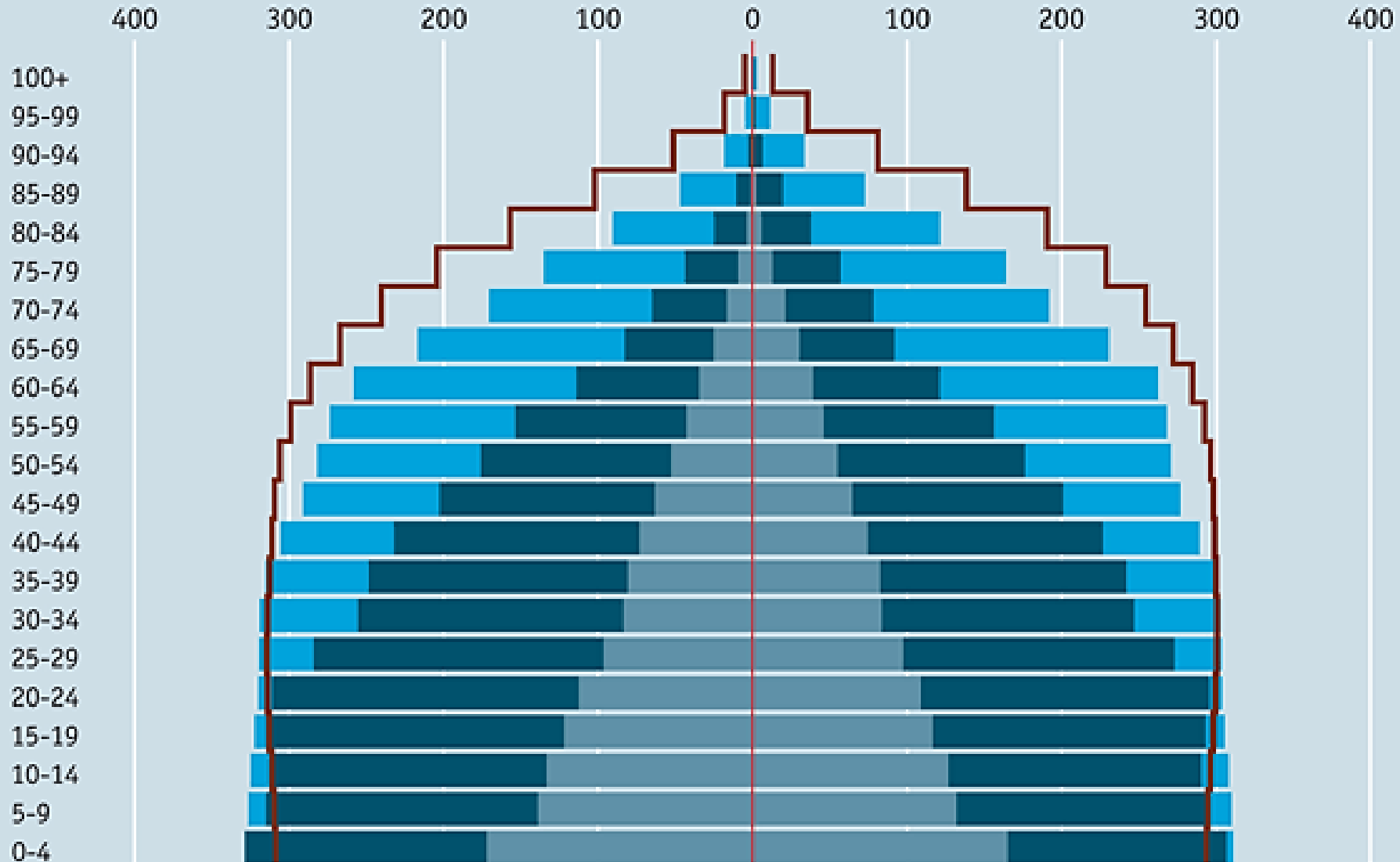
1950

2010

2050*

2100*

Male ◀ ▶ Female

Source: UN

*Projection

PALDIES PAR UZMANĪBU!